

פסח כתיקון וכתשובה

1. בני יששכר (ר' צבי אלימלך שפירא מדינוב – תלמיד החוזה מלובלין) מאמרי חודש ניסן - ד

...והנה רמזו דורשי רשומות [של"ה פר' בא] אור ל"ד בודקין את החמץ [פסחים ב א] רמז תיכף בהגיע האדם אחר שנת "ג בבוא אליו היצר טוב בודקין את החמץ איזה מדה שנתחמצה אצלו, בודקין בחורין ובסדקין לידע איזה [מדה] נתחמצה אצלו בהשתמש בה ביצר הרע כגון אהבות רעות וגאות וכעס וכיוצא, מחויב לבדוק עד מקום שידו מגעת ולבער את המדה [הרעה] החמוצה הלזו, ולהשתמש בה אחר כך במצה שאינה מניחה להחמיץ על ידי כח האש הפועל בה, רמז לתורה הלא כה דברי כאש נאום י"י [ירמיה כג כט], ובדיקת החמץ לאור הנר, היינו הדעת, לאורו ניסע ונלך, הלא תראה הדעת הוא מאיר, כי אפילו מי שאינו רואה מאורות הולך בטח [לאור] על פי השכל והדעת (ובהיפוך בלא דעת כתיב [קהלת ב יד] כסיל בחשך הולך), הלא תתבונן אמרם ז"ל רואה אני את דברי אדמון [כתובות קח ב], הנה כינו שפיטת הדעת לראיה, וזהו שרמזו לאור הנר בודקין את החמץ, כי אור הנר יפה לבדיקה.

2. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ז עמוד ב

לאור הנר וכו'. מנא הני מילי? אמר רב חסדא: למדנו מציאה ממציאיה, ומציאה מחיפוש, וחיפוש מחיפוש, וחיפוש מנרות, ונרות מנר. מציאה ממציאיה - כתיב הכא + שמות יב + שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים וכתוב התם + בראשית מד + ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא. ומציאה מחיפוש ידיה, וחיפוש מנרות - דכתיב + צפניה א + בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות, ונרות מנר, דכתיב + משלי כ + נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חפש כל חדרי בטן. תנא דבי רבי ישמעאל: לילי ארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר, אף על פי שאין ראייה לדבר - זכר לדבר, שנאמר שבעת ימים שאר לא ימצא ואומר ויחפש בגדול החל ובקטן כלה ואומר בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ואומר נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חפש. מאי ואומר? וכי תימא: האי בעת ההיא קולא הוא, דקאמר רחמנא: לא בדיקנא לה בירושלים בנהורא דאבוקה, דנפיש נהורא טובא, אלא בנהורא דשרגא, דזוטר נהורא טפי, דעון רבה משתכח ועון זוטר לא משתכח - תא שמע: נר ה' נשמת אדם.

3. בראשית פרק מד

(ט) אֲשֶׁר יִמְצָא אֹתוֹ מֵעֲבָדֶיךָ וְמֵת וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לְאֹדְנֵי לְעֲבָדִים: (י) וַיֹּאמֶר גַּם עִתָּה כְּדַבְּרֶיכֶם כִּן הוּא אֲשֶׁר יִמְצָא אֹתוֹ יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם: (יא) וַיִּמְהָרוּ וַיִּוָּרְדוּ אִישׁ אֶת אֲמִתְּחֹתוֹ אֲרֻצָּה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אֲמִתְּחֹתוֹ: (יב) וַיִּחַפֵּשׂ בְּגֹדוֹל הַחֹל וּבְקֶטֶן כָּלָה וַיִּמְצָא הַגְּבִיעַ בְּאֲמִתְּחַת בְּנִימָן: ... (טו) וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מַה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא יָדַעְתֶּם כִּי נָחַשׁ יִנְחַשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמְנִי: (טז) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה נֹּאמַר לְאֹדְנֵי מַה נִּדְבַר וּמַה נִּצְטַדֵּק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת עֹן עֲבָדֶיךָ הֲנֵנוּ עֲבָדִים לְאֹדְנֵי גַם אֲנַחְנוּ גַם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ: (יז) וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי מַעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עָלוּ לְשִׁלּוֹם אֶל אֲבִיכֶם: פ

4. משלי פרק כ פסוק כז

נר ידוד נשמת אדם חפש כל חדרי בטן:

מצודת דוד משלי פרק כ פסוק כז

נר ה' - כמו שדרך האדם לחפש בחושך ע"י הנר כן חופש ה' כל מחשבות חדרי בטן ע"י נשמת האדם כי היא יודעת הכל ומעידה עליו בדין:

5. צפניה פרק א

(א) דבר ידון אשר היה אל צפניה בן כושי בן גדליה בן אמריה בן חזקיה בימי יאשיהו בן אמן מלך יהודה: ...

(ז) הס מפני אדני ידון כי קרוב יום ידון כי הכין ידון זבח הקדיש קראיו: (ח) והיה ביום זבח ידון ופקדתי על השרים ועל בני המלך ועל כל הלבשים מלבוש נכרי: (ט) ופקדתי על כל הדולג על המפתן ביום ההוא הממלאים בית אדניהם חמס ומרמה: ס(י) והיה ביום ההוא נאם ידון קול צעקה משער הדגים ויללה מן המשנה ושבר גדול מהגבעות: (יא) הילילו ישבי המכתש כי נדמה כל עם פנען נכרתו כל נטילי כסף: (יב) והיה בעת ההיא אחפש את ירושלם בנרות ופקדתי על האנשים הקפאים על שמריהם האמרים בלבבם לא ייטיב ידון ולא ירע: (יג) והיה חילם למשסה ובתייהם לשממה ובנו בתים ולא ישבו ונטעו כרמים ולא ישתו את יינם: (יד) קרוב יום ידון הגדול קרוב ומהר מאד קול יום ידון מר צרח שם גבור: (טו) יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשך ואפלה יום ענן וערפל: (טז) יום שופר ותרועה על הערים הבצרות ועל הפנות הגבהות: (יז) והצרתי לאדם והלכו פעורים כי לידון חטאו ושפך דמם כעפר ולחמם כגללים:

6.

שמות יב	צפניה א
(כז) ואמרתם זבח פסח הוא לידון	(ח) והיה ביום זבח ידון
(כט) וידון הפה כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור	(ח) ופקדתי על השרים ועל בני המלך
(ל) ויכל מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים	(י) והיה ביום ההוא נאם ידון קול צעקה
(יג, ב) קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: (במדבר פרק ג, יג) כי לי כל בכור ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה לי יהיו אני ידון:	(ח) כי הכין ידון זבח הקדיש קראיו:
(מג) ויאמר ידון אל משה ואהרן זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו:	(ח) והיה ביום זבח ידון ופקדתי על השרים ועל בני המלך ועל כל הלבשים מלבוש נכרי:
(כב) ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר:	(ט) ופקדתי על כל הדולג על המפתן ביום ההוא
(לה) וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב	(יא) נכרתו כל נטילי כסף: (יח) גם כספם גם זהבם לא יוכל להצילם ביום עברת ידון
(לד) וישא העם את בצקו טרם יחמץ (לט) אגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתממה וגם צדה לא עשו להם:	(יב) הקפאים על שמריהם האמרים בלבבם לא ייטיב ידון ולא ירע:
(תהלים פרק עח, מט) ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים:	(טו) יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה

7. דברי הימים ב פרק לד

(י) ויתנו על יד עשה המלאכה המפקדים בבית ידון ויתנו אתו עושי המלאכה אשר עשים בבית ידון לבדוק ולחזק הבית:....

(יד) ובהוציאם את הכסף המובא בית ידון מצא חלקיהו הכהן את ספר תורת ידון ביד משה: (טו) ויען חלקיהו ויאמר אל שפן הסופר ספר התורה מצאתי בבית ידון ויתן חלקיהו את הספר אל שפן: (טז) ויבא שפן את הספר אל המלך וישב עוד את המלך דבר לאמר כל אשר נתן ביד עבדיך הם עשים:....

פרק לה

- (א) ויעש יאשיהו בירושלם פסח לידון וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש הראשון:
- (ב) ויעמד הכהנים על משמרותם ויחזקם לעבודת בית ידון:

8. מצודת ציון דברי הימים ב פרק לד

לבדוק - לתקן הבדק והוא מקום השבור וההרוס ונקרא בדק ע"ש שבדקין ומחפשין אחריו:

לוט

9. בראשית פרק יט פסוק ג

ויפצר בם מאד ויסרו אליו ויבאו אל ביתו ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו:

רש"י

ומצות אפה - פסח היה :

10.

מזרים שמות יב	לוט בראשית יט
	(בראשית פרק יג, י) וישא לוט את עיניו וירא את כל כפר הירדן כי כלה משקה לפני שחת ידון את סדום ואת עמרה כגן ידון כארץ מצרים באכה צער:
פרק ג (ז) ויאמר יקנוק ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו: (ח) ואנד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הפנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבויסי: (ט) ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם:	יח (כא) ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה:
ויכוח בין משה ואלוהים	ויכוח בין אברהם לאלוהים
(פרק ו, ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ידון לא נודעתי להם: (ד) וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר גרו בה: (ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי:	(כט) ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט:
(פרק ט, כג) ויט משה את מטהו על השמים וידון נתן קלת וברד ותהלך אש ארצה וימטר ידון ברד על ארץ מצרים: (כד) ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד אשר לא היה כמהו בכל ארץ מצרים מאז היתה לגוי:	(כד) וידון המטיר על סדום ועל עמרה גפרית ואש מאת ידון מן השמים:

<p>(יב, כב) ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסוף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסוף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר:</p> <p>(כג) ועבר ידוד לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ידוד על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף:</p>	<p>(י) וישלחו האנשים את ידם וביאו את לוט אליהם הביתה ואת הדלת סגרו:</p> <p>(יא) ואת האנשים אשר פתח הבית הפו בסנורים מקטן ועד גדול וילאו למצא הפתח:</p>
<p>(לא) ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את יקוק כדברכם:</p> <p>(לב) גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אתי:</p>	<p>(יב) ויאמרו האנשים אל לוט עד מי לך פה חתן ובניך ובנותיך וכל אשר לך בעיר הוצא מן המקום:</p>
<p>(יב, יא) וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא לידוד:</p> <p>(יב) ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והפיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ידוד:</p>	<p>(טו) וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי בנותיך הנמצאות פן תספה בעון העיר:</p>
<p>(יב, לט) ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם:</p>	<p>(טז) ויתמהמה ויחזקו האנשים בידו וביד אשתו וביד שתי בנותיו בחמלת ידוד עליו ויצאהו וינחהו מחוץ לעיר:</p>
<p>(לו) ויקוק נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים:</p>	<p>(יט) הנה נא מצא עבדך חן בעיניך ותגדל חסדך אשר עשית עמדי להחיות את נפשי ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני הרעה ומתי:</p>
<p>(ו, ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי:</p> <p>(יב, ל) ותהי צעקה גדלה במצרים</p>	<p>(יג) כי משחתיים אנוחנו את המקום הזה כי גדלה צעקתם את פני ידוד וישלחנו ידוד לשחתה:</p>